

สถานะและการใช้หลักการประชาธิปไตย  
ผ่านถ้อยคำตามสัญญาทางการเมือง : มิติทางสังคมศาสตร์

เกรียงไกร ครอบรู้\*  
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

วันที่รับบทความ 26 กันยายน พ.ศ. 2566  
วันที่แก้ไขบทความ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2567  
วันที่ตอบรับบทความ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงสถานะและการใช้หลักการประชาธิปไตยผ่านถ้อยคำตามสัญญาทางการเมือง ในมิติทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการทางด้านนิติปรัชญา สถาบันทางการเมือง การสื่อสารทางการเมือง และสัญญาศาสตร์/สัญญาวิทยา (2) วิธีการสัมภาษณ์ จากผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มสังคมศาสตร์ และผู้่นักศึกษาของหลักสูตรระดับปริญญาตรีในกลุ่มสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาวิจัย พบสถานะและการใช้ถ้อยคำด้วยหลักการประชาธิปไตยตามสัญญาทางการเมือง ดังนี้ (1) หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาที่แสดงถึงแนวคิดและทฤษฎี (2) หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาที่แสดงถึงสถานะทางกฎหมาย (3) หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาที่อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม (4) หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาที่แสดงถึงวาทกรรม (5) หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาที่สะท้อนกระแสนิยม (สมัยนิยม) (6) ข้อเสนอต่อการใช้อธิบายถ้อยคำด้วยหลักการประชาธิปไตยตามสัญญาทางการเมือง ในประเด็นความหมายของสัญญาที่มีความซับซ้อน การตีความ การอธิบายสัญญา เจตนารมณ์ของผู้ใช้สัญญา รวมถึงข้อควรระวังในการใช้สัญญาที่อาจสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัย (1) หลักสูตรทางด้านสังคมศาสตร์ควรมีบทเรียนที่สร้างความเข้าใจต่อการศึกษาศัญญาศาสตร์/สัญญาวิทยา การตีความ การอธิบายความ ข้อเสนอ ความเชื่อถือที่มีต่อการใช้สัญญา (2) ควรมีการศึกษาต่อยอดถึงสถานะและการใช้สัญญาทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงการศึกษผลกระทบที่เกิดการใช้สัญญาทางการเมือง ในมิติทางด้านนิติศาสตร์ และ/หรือ สังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ

คำสำคัญ: ถ้อยคำ; สัญญา; การเมือง; ประชาธิปไตย; สังคมศาสตร์

\* ผู้รับผิดชอบบทความ: kriangkrai.r@bu.ac.th

**Status and Use of Principle of Democracy  
through Wordings in accordance with Political Signs:  
Social Science Aspect**

**Kriangkrai Robroo\***  
School of Law, Bangkok University

---

*Received 26 September 2023*

*Received in revised 12 June 2024*

*Accepted 19 June 2024*

---

**Abstract**

This study was conducted purposely to explore and understand the status and use of the principle of democracy through wordings in accordance with political signs within the social science aspect. To complete this work, the researcher used documentary research to study relevant theories, ideas, legal philosophy, political institutions, political communication, and semiotics or semiology. Besides, the researcher used research interviews to gather opinions from experts and student leaders in the social sciences field.

The findings show six points regarding the status and use of the principle of democracy through wordings, in accordance with political signs. These includes (1) the principle of democracy is a sign expressing ideas and theories, (2) the principles of democracy is a sign indicating legal status, (3) the principle of democracy is a sign justifying social phenomena, (4) the principle of democracy is a sign showing discourse, (5) the principle of democracy is a sign reflecting social popularity, and (6) there are issues that must be considered, including the complexity of sign meanings, sign interpretation, sign explanation, the intention of sign user, and the feasibility of trouble-causing situation from the use of political signs.

This study proposes that (1) curricular in social sciences should include lessons on semiotics or semiology, sign interpretation, sign explanation, observation of signs, and attitudes toward signs, and (2) further studies should be conducted to study other forms of the status and use of the principle of democracy through wordings in accordance with political signs, including the effects caused by political signs in legal studies and/or other fields related to the social sciences.

**Keywords:** wordings; signs; politic; democracy; social sciences

---

\* Corresponding author: [kriangkrai.r@bu.ac.th](mailto:kriangkrai.r@bu.ac.th)

DOI: 10.14456/tujournal.2025.12

## ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

การศึกษาการเมือง (politic) มีแนวทางการศึกษาอยู่หลากหลายแนวทาง หากพิจารณาประเภทตามหลักการทางปรัชญา (philosophy) อาจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) ศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์ และ (2) ศาสตร์ทางวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว การศึกษาการเมืองมักจะเป็นการศึกษา ศาสตร์ทางวัฒนธรรม เช่น นิติศาสตร์ (law) มุ่งเน้นกฎหมายมหาชน รัฐศาสตร์ (political science) มุ่งเน้นการเมืองการปกครอง สังคมวิทยา (sociology) มุ่งเน้นสังคมวิทยาการเมือง ฯลฯ ทั้งนี้ ศาสตร์ดังกล่าวสามารถจัดรวมกันในกลุ่มสังคมศาสตร์ (social sciences)

การศึกษาการเมืองมิได้จำกัดขอบเขตแต่เพียงการศึกษาทฤษฎีของรัฐบาลเพียงเท่านั้น แต่รวมถึงการศึกษาข้อเท็จจริง (fact) หลักการ (principle) ทฤษฎี (theory) หรือแม้แต่ทัศนคติ (attitude) และค่านิยม (values) ที่เกิดขึ้น แม้วัตถุแห่งการศึกษาจะเป็นเหตุการณ์ทางการเมือง เหตุการณ์เดียวกัน แต่ก็พบมุมมองการศึกษาและการให้ความสนใจที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองจึงอาจเป็นไปได้ทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน ในสัดส่วนที่คาดการณ์ได้ยาก ทั้งนี้ เหตุปัจจัยประการหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาทางภววิสัย (objectivity) หรืออัตวิสัย (subjectivity) ด้วย

การสื่อสารทางการเมือง (political communication) ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง จึงถูกตีความและค้นหาความหมาย (meaning) เหตุผล (reason) คำตอบ (answer) แนวทาง (guideline) ที่แตกต่างกัน แม้จะอยู่ในเงื่อนไขที่ข้อมูล (information) สาร (message) ที่เหมือนกันก็ตาม ประเด็นหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญก็คือ การสื่อสารผ่านทางสัญญาณทางการเมือง (political signs) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้อยคำ (wording) ที่สะท้อนถึงแง่มุมทางการเมือง ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงหรือสิ่งที่สามารถจับต้องได้ กับทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม อันเป็นมโนคติ (thought)

เมื่อกล่าวถึงประเด็นทางการเมือง เรามักจะได้รับสารในลักษณะถ้อยคำที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย (democracy) อยู่เสมอ ทั้งในแง่การอธิบายปรากฏการณ์ของสังคม ข้อตกลงร่วมในสังคม หรือแม้แต่การเรียกร้องให้ภาครัฐต้องยึดถือปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว การกล่าวถึงหลักการของประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นสัญญาณทางการเมืองจึงมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2566 ที่มีเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองเกิดขึ้นหลายประการ อาทิ การชุมนุมทางการเมือง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเปลี่ยนผ่านของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การจัดตั้งคณะรัฐมนตรีคณะใหม่ ฯลฯ ทั้งนี้ แต่ละเหตุการณ์ล้วนแต่มีรายละเอียดย่อย ๆ ในแต่ละช่วงเวลา พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์อย่างซับซ้อนอยู่เสมอ

การศึกษาสถานะและการใช้หลักการประชาธิปไตยผ่านถ้อยคำตามสัญญาณทางการเมืองในมิติทางด้านสังคมศาสตร์ จะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของการสื่อถ้อยคำว่าด้วยหลักการประชาธิปไตยได้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงการตั้งข้อสงสัยต่อนัยที่แท้จริงของถ้อยคำเหล่านั้น ซึ่งจะนำไปสู่ปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อสัญญาณดังกล่าว เช่น ความน่าเชื่อถือ การปฏิบัติตามสัญญาณด้วยความสนใจ การปฏิบัติตามสัญญาณด้วยความจำเริญ หรือการไม่ปฏิบัติตามสัญญาณ เพราะไม่มีค่าบังคับในทางกฎหมาย ฯลฯ

1. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงหลักการประชาธิปไตยและหลักการของสัญญาบัตร/สัณนิทรา โดยมุ่งเน้นการศึกษาทางด้านการเมือง
2. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงสถานะและการใช้หลักการประชาธิปไตยผ่านถ้อยคำตามสัญญาทางการเมือง ในมิติทางสังคมศาสตร์
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของประเด็นที่เกี่ยวกับสถานะและการใช้หลักการประชาธิปไตยผ่านถ้อยคำตามสัญญาทางการเมือง ในมิติทางสังคมศาสตร์
4. เพื่อเป็นข้อสังเกตให้แก่สาธารณะที่มีต่อสัญญาทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้อยคำหรือการกล่าวถึงหลักการประชาธิปไตย

การศึกษาวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ (1) วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) และ (2) วิธีการสัมภาษณ์ (interview method) โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปเป็นผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

- วารสารธรรมศาสตร์ 24



## ทบทวนวรรณกรรม

### สัญศาสตร์/สัญวิทยา

สัญศาสตร์/สัญวิทยา (semiotics/semiology) เป็นศาสตร์ของการศึกษาความหมาย การสื่อสารความหมายผ่านสัญลักษณ์รูปแบบต่าง ๆ อาทิ ถ้อยคำ ตัวอักษร สัญลักษณ์ ภาพถ่าย ภาพวาด เครื่องหมาย ฯลฯ เพื่อทำความเข้าใจถึงนิยามและความมุ่งหมายของสัญลักษณ์เหล่านั้น

สัญญาณ (sign) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) รูปสัญญาณ/สัญญาณ/ตัวหมาย (signifier) เป็นส่วนที่ก่อให้เกิดการให้ความหมาย ก่อให้เกิดการตีความ การอธิบาย ขยายความ ในลำดับต่อ ๆ ไป เช่น ถ้อยคำ รูปประติมากรรม ภาพวาด ภาพถ่าย ฯลฯ และ (2) สัญญัตติ/ตัวหมายถึง (signified) หรือส่วนบริบททางความคิดที่มีต่อรูปสัญญาณหรือสัญญาณ หากเทียบกับทฤษฎีการสื่อสาร สัญญาณเปรียบกับสาร (message) ส่วนสัญญัตติเปรียบกับการอธิบายความหมายของสาร รวมถึงการตีความ และขยายความด้วย

สัญญาณสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับของความหมายโดยตรง/ความหมายโดยอรรถ (denotative meaning) เป็นความหมายโดยตรงที่รูปสัญญาณต้องการสื่อสารออกมา สอดคล้องกับความมุ่งหมายโดยตรงของธรรมชาติของสิ่งเหล่านั้น จึงมีลักษณะค่อนข้างไปทางภววิสัย และ (2) ระดับของความหมายโดยนัย (connotative meaning) เกิดจากการให้ความหมาย ตีความ หรือขยายความ โดยอาศัยปัจจัยอื่นประกอบการให้ความหมาย จึงอาจไม่ตรงกับเนื้อแท้โดยธรรมชาติของสิ่งเหล่านั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้ความหมาย อาทิ ปัจจัยภายใน (ตัวอย่างเช่น ลักษณะทางกายภาพ การรับรู้ ความคิด ฯลฯ) ปัจจัยภายนอก (ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรม สภาพสังคม แรงจูงใจ ฯลฯ)<sup>1</sup>

### หลักการประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (democracy) ความหมายโดยตรงก็คือ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน สาระสำคัญของหลักการประชาธิปไตยจึงอยู่ที่การให้ความสำคัญกับประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ปกครอง ดังนั้น หลักการย่อย ๆ ที่เกิดขึ้น จึงมีเหตุผลสำคัญเพื่อสนับสนุนให้หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนเกิดสัมฤทธิ์ผลมากที่สุด

ตัวอย่างหลักการประชาธิปไตย อาทิ หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกีดกันเสียงข้างมากและเคารพเสียงข้างน้อย หลักการเคารพกฎหมาย หลักเหตุผล ฯลฯ

<sup>1</sup> สรุปรวบรวมจาก คมลักษณ์ ไชยยะ. (2562). พื้นฐานแนวคิดสัญวิทยาของโรลิ่งด์ บาร์ตส์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*, ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562). หน้า 27-61, ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ. (2555). *สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษาวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิชาสา., สันต์ สุวัชรานันท์ และคณะ. *สัญวิทยา: การถอดรหัสและการประยุกต์อัตลักษณ์ไทย เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบ*. รายงานสืบเนื่อง โครงการจัดประชุมวิชาการ ประจำปี 2555 Built Environment Research Associates Conference, BERAC 3, 2012. หน้า 86-102., สาโรจน์ บุญเสริมวรรณ และสุชาติ ศรียารัตน. (2562). รูปแบบและความหมายสัญญาณทางการเมืองในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, ปีที่ 13 (ฉบับที่ 30) (กรกฎาคม-กันยายน 2562).

หลักการประชาธิปไตยเป็นถ้อยคำที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างบ่อยครั้งในทางการเมือง การให้ความหมายของสัญญื่อดังกล่าว จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องควบคู่กับปรากฏการณ์ทางการเมือง การให้สถานะและการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อถึงสัญญาดังกล่าวทางการเมืองของหลักการประชาธิปไตย จึงมีความซับซ้อน หลากหลาย และแตกต่าง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ถ้อยคำว่าด้วยหลักการประชาธิปไตยได้รับการอธิบายในฐานะของแนวคิดและทฤษฎีที่เป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้ศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้ในการณิต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ด้วยสถานะที่เป็นแนวคิดและทฤษฎีจึงอาจมีข้อจำกัดที่ปราศจากค้ำบัคอย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งจะถูกหักล้างด้วยเหตุผล แนวคิด และทฤษฎีอื่น ๆ ได้ตลอดเวลา เมื่อมีการหักล้างหลักการดังกล่าว จึงส่งผลต่อความเชื่อถือที่มีต่อหลักการประชาธิปไตย รวมถึงความพร้อมที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวด้วย ตัวอย่างเช่น การกล่าวถึงหลักการมีผู้แทน ควรกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักการประชาธิปไตย (อย่างที่ชาติมิได้) หรือไม่ เนื่องจาก การมีผู้แทนเป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่อาจสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของผู้ทรงสิทธิ แต่มิได้หมายความว่า ผู้ทรงสิทธิจะไม่สามารถแสดงเจตจำนงของตนได้โดยตรง ซึ่งก็คือรูปแบบประชาธิปไตยทางตรงและรูปแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนั่นเอง นอกจากนี้ เป็นการยากที่จะอธิบายว่า การแสดงออกของผู้แทนจะดำเนินไปตามเจตจำนงของผู้ทรงสิทธิอย่างแท้จริงและเป็นไปเช่นนั้นในทุกกรณี หรือการอธิบายความหลักการประชาธิปไตยไปตามอุดมคติ (ideal) ของแต่ละกลุ่ม จึงเกิดการแบ่งหลักการประชาธิปไตยออกเป็นแขนงต่าง ๆ อาทิ เสรีประชาธิปไตย สังคมนิยมประชาธิปไตย ฯลฯ โดยการนำปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากประเด็นระบอบการปกครองมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งแยกแขนงของประชาธิปไตย อาทิ การนำระบบเศรษฐกิจ รูปของรัฐ รูปแบบประมุขรัฐ ฯลฯ มาร่วมเป็นเกณฑ์ในการจัดวางหลักการประชาธิปไตยซึ่งส่งผลให้เกิดมิติในทางทฤษฎีที่หลากหลาย อย่างไรก็ดี ด้วยสถานะที่เป็นแนวคิดและทฤษฎี จึงอาจได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู หรือแม้แต่ถูกหักล้าง ลดทอนความน่าเชื่อถือ ได้อยู่เสมอ

ถ้อยคำว่าด้วยหลักการประชาธิปไตยมิใช่เป็นเพียงแต่แนวคิดและทฤษฎี หากแต่มีสถานะทางกฎหมายที่มีค่าบังคับอย่างเป็นทางการ หลักการดังกล่าวได้รับการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนในกฎเกณฑ์ของรัฐประเพณีต่าง ๆ จึงเท่ากับว่ารัฐยอมรับถึงการมีอยู่ของหลักการประชาธิปไตย และส่งผลให้หลักการประชาธิปไตยมีคุณค่าเป็นกฎหมายด้วย ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560) (ซึ่งมีสถานะเป็นกฎเกณฑ์สูงสุดของรัฐ) มาตรา 2 รองรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย มาตรา 3 รองรับหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน มาตรา 4 และหมวด 3 รองรับหลักสิทธิเสรีภาพและหลักความเสมอภาค มาตรา 3 วรรคสอง และหมวด 4 รองรับหลักการเคารพกฎหมาย มาตรา 85 150 151 159 รองรับหลักมิติตามเสียงข้างมากและเคารพความเห็นเสียงข้างน้อย ฯลฯ

ประเด็นที่ 3 : สัญญาที่อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม

ถ้อยคำว่าด้วยหลักการประชาธิปไตยกำลังสื่อถึงปรากฏการณ์ทางสังคม ณ ช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด ซึ่งสามารถสะท้อนถึงเหตุการณ์ของสังคมในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน องค์การประเทศ หรือระดับโลก สะท้อนทั้งเชิงบวก กล่าวคือ การก่อตั้งหรือส่งเสริมหลักการประชาธิปไตย และสะท้อนถึงเชิงลบ กล่าวคือ ปัญหาและอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนหลักการประชาธิปไตย ในแง่นี้จึงเป็นการตีความและอธิบายสัญญาณผ่านข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น มากกว่าการพิจารณาเฉพาะในแง่ของบทบัญญัติทางกฎหมาย (ที่มีความเป็นนามธรรม) จึงมีความเป็นไปได้สูงที่ผลของการอธิบายสัญญาณนี้จะใกล้เคียงความจริงมากที่สุด ตัวอย่างเช่น การกล่าวถึงหลักสิทธิเสรีภาพที่ต้องการสะท้อนสัญญาณว่าในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง มีเหตุการณ์การละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล การกล่าวถึงสัญญาณว่าด้วยหลักเหตุผลเพื่อเรียกร้องให้สังคมแสวงหาทางออกของปัญหานี้ปัญหานั้นปัญหาใดด้วยเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์ ความรู้สึกที่ปะปนด้วยอคติหรือการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ในการตัดสินปัญหา หรือการกล่าวถึงสัญญาณว่าด้วยหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคะแนนเสียงทุกเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประเด็นที่ 4 : สัญญาที่เป็นวาทกรรม (Discourse)

ในอีกทัศนะหนึ่ง ถ้อยคำว่าด้วยหลักการประชาธิปไตยเป็นวาทกรรมรูปแบบหนึ่ง โดยที่วาทกรรมสามารถครอบคลุมได้ทั้งความจริง ความคิด ความเชื่อ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ ฯลฯ อาจเป็นความจริงแท้หรือความจริงที่ได้รับการขัดเกลาผ่านปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก อาทิ เหตุการณ์ทางการเมืองที่ได้รับการอธิบายผ่านเหตุผล ความคิด ความเชื่อเฉพาะปัจเจก การอธิบายด้วยวัฒนธรรมที่แวดล้อมบุคคล หรือการอธิบายผ่านการสังเคราะห์บรรดาเหตุผล แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมาย ความเห็นของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ (อาทิ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ฯลฯ) บริบทของวาทกรรมเองจึงไม่มีความตายตัว การพิสูจน์ว่าวาทกรรมใดวาทกรรมหนึ่งเป็นความจริงแท้ อันปราศจากการขัดเกลาหรือปรุงแต่งแม้จะอ้างอิงตามแนวคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ ก็นับเป็นเรื่องยาก ดังนั้น ถ้อยคำที่กล่าวถึงหลักการประชาธิปไตยจึงจัดว่าเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง ที่สะท้อนได้ทั้งความจริง เหตุผล อุดมคติ ความเห็น ข้อเรียกร้อง การปลุกเร้า การโน้มน้าว ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ตัวอย่างเช่น การใช้คำว่า “ประชาธิปไตย” ในสถานการณ์ต่าง ๆ อาจเป็นได้ทั้งวาทกรรมที่อธิบายถึงความจริงโดยแท้ หรือมุ่งอธิบายอุดมคติที่ควรเป็น หรืออาจเป็นข้อเรียกร้องให้บุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ นำไปพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหา หรือการนำไปใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ (hidden agenda) ฯลฯ

ประเด็นที่ 5 : สัญญาที่เป็นกระแสนิยม (สมัยนิยม) (Trend)

ถ้อยคำว่าด้วยหลักการประชาธิปไตยที่อยู่ในภาวะกระแสนิยม (สมัยนิยม) ซึ่งสังคมกำลังให้ความสำคัญ ไม่ว่าเรื่องนั้นจะเป็นเรื่องของระบอบการปกครอง กฎกติกาของสังคม แบบแผนการดำเนินชีวิต กิจกรรมทางการเมือง หรือวาทกรรมรูปแบบหนึ่ง แต่ไม่ว่าจะปฏิเสธได้ว่า คนส่วนใหญ่ของสังคมกำลังให้ความสำคัญในสัญญาณดังกล่าว จากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง







## สรุป

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปสถานะและการใช้ถ้อยคำว่าด้วยหลักการประชาธิปไตยตามสัญญาทางการเมือง ในมิติทางสังคมศาสตร์ ได้ดังต่อไปนี้

1. หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาณที่แสดงถึงแนวคิดและทฤษฎี ซึ่งอาจถูกหักล้างด้วยเหตุผล แนวคิด ทฤษฎีอื่น ๆ สถานะเช่นนี้จึงปราศจากค่าบังคับอย่างเป็นทางการ
2. หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาณที่แสดงถึงสถานะทางกฎหมาย กล่าวคือ หลักการประชาธิปไตยมีค่าบังคับอย่างเป็นทางการที่รัฐยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของกฎเกณฑ์ของรัฐ
3. หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาณที่อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นการสะท้อนข้อเท็จจริงที่ดำรงอยู่ในทางสังคม ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีความเป็นรูปธรรมค่อนข้างสูงกว่าการกำหนดหลักการประชาธิปไตยไว้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพียงอย่างเดียว
4. หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาณที่แสดงถึงวาทกรรม ซึ่งอาจเป็นความจริงแท้หรือความจริงที่ผ่านกระบวนการขัดเกลา ประดับด้วยเหตุผล หลักการ ความเชื่อ ฯลฯ มาแล้ว ลักษณะของวาทกรรมจึงเป็นการรวมความหมายที่ค่อนข้างกว้าง ตั้งแต่ความจริง เหตุผล อุดมคติ ความเห็น ข้อเรียกร้อง การปลุกเร้า หรือแม้แต่การโน้มน้าว ฯลฯ
5. หลักการประชาธิปไตยเป็นสัญญาณที่สะท้อนกระแสนิยม (สมัยนิยม) กล่าวคือ เป็นภาวะที่สังคมกำลังให้ความสำคัญกับหลักการประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม กระแสนิยมมีข้อจำกัดอยู่ประการหนึ่งก็คือ การตื่นตัว การให้ความสนใจหรือความสำคัญอาจไม่ได้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งพร้อมที่จะมีปรากฏการณ์อื่นเป็นกระแสนิยมแทนใหม่อยู่เสมอ
6. การใช้ถ้อยคำด้วยหลักการประชาธิปไตยตามสัญญาณทางการเมือง มีความสลับซับซ้อนทั้งในแง่ความหมายของสัญญาณเอง และเจตนารมณ์ของผู้ใช้สัญญาณ การตีความหรืออธิบายความสัญญาณจึงต้องอาศัยบริบทอื่น ๆ ประกอบการพิจารณา นอกจากนี้ พึงระวังการใช้สัญญาณดังกล่าวที่อาจกระทบและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เช่น การใช้สัญญาณเพื่อหมิ่นประมาท ดูหมิ่น เหยียดหยาม ลดทอนคุณค่าของบุคคลอื่น ฯลฯ

## ข้อเสนอแนะ

## ข้อเสนอแนะในเชิงเนื้อหา

การศึกษาในหลักสูตรทางด้านสังคมศาสตร์ ควรมีบทเรียนส่วนหนึ่งที่ทำให้ความรู้และสร้างความเข้าใจต่อการศึกษาสัญศาสตร์/สหวิทยา รวมทั้งเทคนิคในการตีความ การอธิบาย ความหมายของสัญญา รวมทั้งข้อสังเกตต่อความเชื่อถือและการใช้สัญญา เพื่อไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และหลีกเลี่ยงการใช้สัญญาเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดกฎหมาย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาสถานะและการใช้สัญญาณทางเครื่องหมายในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือจากการใช้  
ถ้อยคำ เช่น การใช้ผลงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หรืองานศิลปกรรมอื่น ๆ เพื่อเป็น  
สัญญาณทางเครื่องหมาย ฯลฯ

2. ศึกษาต่อยอดในประเด็นผลกระทบที่เกิดการใช้สัญญาณทางการเมือง ในมิติทางด้าน  
นิติศาสตร์ และ/หรือ สังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ

### เอกสารอ้างอิง

#### ภาษาไทย

กุสุมาลย์ พัฒนาใหญ่ยิ่ง. (2555). การวิเคราะห์วาทกรรมในสื่อสารมวลชน กรณีศึกษาการ  
วิเคราะห์คอมลัมน์ “เรื่องจากปก” ของนิตยสารข่าวโลกวันนี้วันสุข. [การค้นคว้าอิสระ]. สถาบัน  
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ขจรเกียรติ จันทะเกา, ขจรเกียรติ จันทะเกา, พิศประไพ สาระศาลิน, ชัยพร พานิชรุทติวงศ์. (2558).  
การใช้สัญญาณในงานแอนิเมชันเพื่อสะท้อนสังคม. รายงานสืบเนื่อง การประชุมวิชาการ  
ระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2558 (RSU

National Research Conference 2015). (24 เมษายน 2558). หน้า 450-455.

คมลักษณ์ ไชยยะ. (2562). พื้นฐานแนวคิดสัญญาณของโรลิ่งด์ บาร์ตส์. วารสารวิชาการ  
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 7(2), 27-61.

จัญญ โฆษณานันท์. (2554). นิติปรัชญา. (พิมพ์ครั้งที่ 17). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชาติชาย มุกสง. (2563). จากปีศาจสู่เชื้อโรค : ประวัติการแพทย์กับโรคระบาดในสังคมไทย.  
(พิมพ์ครั้งที่ 2). มติชน.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2555). สัญญา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษา  
รัฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). วิชาษา.

ณัชชาภัทร อุตรงจิตร. รัฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดำริห์ บุรณะนนท์. (2549). ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2).  
นิติธรรม.

ดิเรก ควรสมาคม. (2563). นิติปรัชญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). วิญญูชน.

ประจักษ์ พันธุ์เพชร. (2541). ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์. มายด์ พับลิชชิง.

ปรีดี เกษมทรัพย์. (2557). นิติปรัชญา. (พิมพ์ครั้งที่ 13). โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน  
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยุทธพร อิศรัชย์. แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง. STOU. สืบค้น 21 กันยายน, 2566 จาก  
<https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/81713-8.pdf>

วรพงศ์ ไชยฤกษ์. (2556). วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ : มุมมองใหม่ในการวิจัยทางภาษาไทย.  
วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 8(1), 135-162.

สันต์ สุวจฉกรณินท์, ทวีศักดิ์ เกียรติวิระศักดิ์, รัฐธำ ฤทธิศร. (2555). สัญญา: การถอดรหัสและ  
การประยุกต์อัตลักษณ์ไทยเพื่อเป็นแนวทางการออกแบบ. รายงานสืบเนื่อง โครงการจัด  
ประชุมวิชาการ ประจำปี 2555 Built Environment Research Associates Conference,  
BERAC 3, 2012. หน้า 86-102.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2545). *ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาโรจน์ บุญเสริมวรรณ และ สุชาติ ศรียารัตน์. (2562). รูปแบบและความหมายสัญลักษณ์ทางการเมืองในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนไทย. *วารสารรัฐภาคย์*, 13(30) , 1-12.

สุภัตรา สุภาพ. (2537). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานนท์ อาภาภิรม. (2518). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). แพร่พิทยา.